

FEDERATIUNEA

Diurnalul politicu, literariu, comercialu si economicu.

Va esi Mercuri-a, Vineri-a si Dominee'a.

Locuint'a Redactorului

si

Cancelari'a Redactiunii

e in

Strat'a Morariloru Nr. 13.

Scrisorile nefrancate nu se voru primi decat numai de la corespondentii regulari ai „Federationii.”
Articolii transmisi si republicati se voru arde.

Pretulu de Prenumeratiune:
Pre trei lune . . . 3 fl. v. a.
Pre sese lune . . . 6 „ „
Pre annu intregu . . . 12 „ „

Pentru Roman'i a:
proa. intregu 30 Fr. = 30 Lei n.
„ 6 lune 15 „ = 15 „
„ 3 „ 8 „ = 8 „

Pentru insertiuni:
10 cr. de linia, si 30 cr. taes'a timbrale pentru fishes-care publicatiune separatu. In locul deschis 20 cr. de linia.
Unu exemplariu costa 10 cr.

Éra si éra persecutiune contr'a „Federationii.”

Abié primiramu, in 21. c., dela judele de instructiune cele doue citatiuni publicate in Nr. trecut, candu éca, in 22 dupa media-di, pre candu Nrulu d'in cestiune erá degiá tiparitu, ni se immanuá unu alu treilea actu de citatiune, care urmeza aci:

Nr. 374.
1870.

Judele de instructiune in afacerile de pressa pentru districtulu de Pest'a.

Directorulu causeroru regesci, ca procuroru generalu in afacerile de pressa, plangundu-se inaintea mea d'in caus'a delictului de pressa cuprinsu in articulu „Equilibriulu” publicatu in Nr'i 38 si 39 ai diuariului „Federationea” d'in 1870: te invit, Domnule Redactoru, ca, pentru a fi ascultat, se binevoiesci a te infatisia, sub greutatea consecutiilor legali, in localitatea mea oficiala (Pest'a, Strad'a Kerepes, Nr. 65), la 26. octobre 1870, la orele 9 $\frac{1}{2}$ antemeridiane.

Pest'a, 20. octobre 1870.

Tuschner, m. p.,

jude de instructiune in afacerile de pressa pentru districtulu de Pest'a.

Domnului Ionu Porutiu, redactoru respundietoriu alu diuariului periodicu „Federationea”, in Pest'a.

De pre campulu resbelului.

Diariule francese publica, cu privire la luptele de la Parisu, d'in 13. octomvre, urmatoriele raporturi detaiate, cari constataza pre deplinu invingerea armelor francese:

„— 13. octomvre, 8 ore si diumetate ser'a. De ora-ce in d'flele d'in urma se signalisara miscari considerabile de trupe inimice, guvernatorulu decise, ca divisiunea Blanchard d'in corpulu 13. se intreprinda una esplorare in forma de atacu intre pusetiunile d'in drept'a fortulu Issy si d'in stang'a fortulu Cachay. Generalulu Blanchard si imparti trupele in trei colone; aripa dreapta aveá se opereze in directiunea spre Clamart; centrulu spre Chatillon, er' aripa stanga, colonelulu Grancoy spre Bagnaux. Aceste miscari, spriginite de foculu neintreruptu d'in forturile Montrouge Vauves si Issy, fure executate in ordine buna si cu tariu mare.

Guvernatorulu a fostu transmisu pre generalulu Schmitz, siefulu statului maioru, ca se urmeze tote miscarile. Generalulu Vinoy, comandantele corpulu 13, si-asediá rezervele dupa fortulu Montrouge. Bagnaux fu ocupatu de gardele mobile d'in Cote d'Or, cari s'au sustienutu cu unu curagi exemplariu; comandantele lor, Dampierre, cadiu cu gloria in fruntea trupele sale. Locutenente-colonelu, Grancoy, care conduceá operatiunile, s'a portatu escelinte. Soldatii marinari d'in fortulu Montrouge, comandati de capitanulu de fregata, d'André, inca participara la actiune, si formara ariergarda. Centrulu trupelor noastre, navalindu prin casele d'in Chatillon, ocupá, asié dicundu mai fara nice una perdere, doue barricade si strabatura pana la beserica si pana la drumulu ce duce de la Chatillon la Clamart. Doue batalione navalira de aici printre foculu inimiculu pana la viiele, cari incungiura polele inaltimilor de la Calvents, unde inceputa apoi a raspunde glontieloru inimice.

Doue baterie prusesci inceputa de-odata a opera, dar nu se putura sustiené multu timpu facia cu canonada d'in forturile Vanves si Issy. In momentul acestu-a, masele armatei prusesci esfra la siesu, unde se espusera foculu artileriei si alu forturilor. Ajungundu-ni estu-modu scopulu de explorare, incepuramu a ne retrage in cea mai buna ordine.

Perderile noastre sunt neinsemnate, inse ale inimiculu au unu caracteru mai seriosu, de-si in momentul acestu-a nu se pota inca sci cu sigurantia. Asié au ramasu d. e. numai in Bagnaux

mai bine de 300 prasi morti; perderile d'in Chatillon si de pre polele radicatureloru au fostu asemenea considerabile. Numerulu cunoscutu alu prisonieriloru se urca preste 100.

Diuariulu „Correspondance Havas” publica despre acésta intreprindere favorabile armelor francese mai multe detaiuri, d'in cari estragemu numai unele pasagie, dreptu constatatare a celoru premise: „La 9 ore, d'fca numitulu diariu, se incepu unu focu terribilu d'in tote pusetiunile nostre. Inimiculu raspundeá raru si slabu, incatu ne temeamu de vre-unu atacu neasceptatu. In fine, se incepu una canonada forte vehemeta, si trupele nostre ocupara pusetiunile inimice cu baionnet'a. Nemic'a nu poteá resiste acestei lavine terribile. — Gardele mobile intrara cu asaltu in Bagnaux si strabatura pana la beserica, unde fure intempinate cu unu focu viu si seriosu. Dupa ce inimiculu primi ajutoriu d'in tote partile, noi incepuramu a ne retrage in ordine buna. Fortulu Montrouge, care in decursu de una ora tacuse, pentru ca se nu nimicesca inse-si trupele nostre, si-reincepu foculu, si tunurile sale de marina faceau gaure adunce in strurile inimice. Totu-odata artileria nostra se puse in ordine de lupta de-a lungulu drumului spre Orléans. Lupt'a deveni terribile si dura pana la 4 ore. candu apoi se facu linisce. — La cererea prusiloru, s'a inchiaitu unu armistitiu de la 11 pana la 5 ore, pentru immormentarea mortiloru.

Dupa scirile d'in cartirulu generalu alu prusiloru, sosite in Munichu, voluntarii francesi atacara si imprasciara la Essomes unu transportu prusescu, care escortá prisonieri, cu care ocazione au scapatu toti prisonieri francesi, la numeru preste 700. — Cu privire la erumperea maresialului Bazaine d'in Metz, primiramu urmatoriu telegramu; Tours, 22. oct. Una depesia venita, in 21. oct., d'in Neufchateau la ministeriu comunica: Maresialulu Bazaine facu, in 14. oct., una erumpere cu 80.000 fetiori, cu care ocazione sfarima 26 batalione prusesci si 2 regimente de cavaleria; sparse fabricile de arme si luá de la inimicu 193 vagone cu munitiune si victualie. Trupele armatei asediatorie fare mai de multe ori schimbate, de ora-ce militarii erau obositi prin erumperile simulatorie ale lui Bazaine. — Maresialulu Bazaine lasa se se dde, totu la doue ore, signalu pentru atacu si se sune tunurile, prin ce constringe pre prusi la veghiare continua. Oficierii prusesci recunoscu, ca tifulu, Bazaine si veghiarea sunt cei mai mari trei inimici ai lor.

Dupa scirile d'in Tours, datate d'in 22. oct., cetatea Metz e prevediuta in abundantia cu proviantu; prusi si-tragu mai in afara liniile lor. Garnison'a d'in Thionville facu, in tempulu d'in urma, erumperi norocose. — Unu telegramu d'in Brussel'a, d'in 22. oct., comunica, ca prusi stau in departare de trei kilometre de la cetatea Amiens, carea se pregatesce pentru aperiare. Se crede, ca generalulu Bourbaki va merge cu 30.000 fetiori intru ajutorulu ei.

Firulu electricu ni aduse, in 23. oct., urmatoriu depesia: Berolinu, 22. oct. (oficialu). Versailles, 21. oct. Unu telegramu alu regelui cãtra regin'a August'a in Homburg spune: Chiaru acum'a vinu de la una lovire mica, intemplata la Malmaison; 12 batalione facura cu 40 tunuri una erumpere d'in Mont-Valerien, inse dupa una lupta de trei ore fure respinse; ne am uitatu la lupta d'in Marly-Viaduct; tota cetatea Versailles erá alarmata. Vilhelmu. — Altu telegramu contine: Versailles, 21. oct. Francesii facura, asta-di la una ora, una erumpere d'in fortulu Mont-Valerien cu poteri considerabile si cam cu 40 tunuri campestre, fure inse respinsi de pre tiemurulu dreptu alu Seinei prin colonele anteriore ale divisiunei 9 si 10 de infanteria, precum si prin regimentulu de garda alu Landwehr-ului, cari, in urma, fure spriginite de foculu artileriei d'in corpulu alu 4. Pana acum'a s'a constatatat perderea a 100 de prisonieri si 2 tunuri campestre. Perderile noastre sunt mice in proportiune cu ale francesiloru. — Unu alu treile-a telegramu alu generalulu Blumenthal

trateza totu despre acésta lupta, adaugundu numai, ca cele doue tunuri campestre fure ocupate prin regimentulu 50. de infanteria.

Dupa scirile prusesci d'in Reims, in cetatea Soissons s'au prinsu 99 oficieri si 4633 fetiori; dupa acea s'a ocupatu: 128 tunuri, 70.000 granate, 3000 centenarie pravu de pusca, cass'a de resbelu cu 92.000 franci, unu magasinu bogatu, cu care una divisiune s'ar' ajunge pre 3 lune, si multe obiecte de imbracaminte.

Se scrie d'in Verdun cu datulu 20. oct., ca asediarea regulata s'a inceputu, si ca fortareti'a precum si cetatea se bombardeza in tota diu'a, inse fara nici unu rezultat. Totu in diu'a acea, 20. oct., garnison'a de acolo facu una erumpere pre drumulu ce duce spre Eix-Aubancourt, strabatendu pana la Fromezey, unde statiuná rezerv'a nemtiesca, carea puse capetu innaintarii francesiloru. Francesii aprinsera cetatea Fromezey prin granate. Totu-de-una-data, una colona tare de francesi fu tramisa spre Belleville si Fleury si respingundu avangardele nemtiesci cãtra Bras si Vaux, s'a retrasu era-si inderetru. Prin acésta miscare s'au stricatu mai multe batterle si siantiuri. Perderile trupelor asediatorie consistu d'in unu oficieru ranitu si d'in 85 fetiori. — Generalulu Hartmann comunica d'in cartirulu generalu, ca una parte d'in trupele sale in unire cu una divisiune prusesca, facura, in 19. oct., unu atacu contr'a avangardelor franceze, inse, dupa una lupta aproape de patru ore, in care francesii si-au tienutu pusetiunile lor cele tari, s'au retrasu era-si in locurile lor de mai inainte. — Perderile nemtiloru facu aproape la 100 fetiori incapabili de bataia.

Unu telegramu d'in Tours, datatu d'in 23. oct., comunica, ca prusi, dupa ce bombardara cetatea Vernon una ora si diumetate, s'au retrasu in padurea de la Hecourt. Dupa unu ingagementu seriosu de doue ore, prusi fure de nou respinsi; trupele franceze au luptatu cu eroismu. — Intre Voray si Cussy s'a intemplatu, in intrega diu'a d'in 22. oct., una lovire seriosa, alu carei-a rezultatu inca nu se scie. — Kératry s'a numitu comandante supremu preste tote poteriile armate d'in Bretagne, constatatorie d'in gardele mobile, gardele nationali mobilisate si d'in corpurile de voluntari.

Camera representantiloru Ungariei.

Siedinti'a de la 22. oct.

Presiedinte: Paulu Somsich. Notari: Alesandru Bujanovics si P. Jámor. D'in partea guvernului au fostu de facia ministrii: Horváth, Rajner, Gorove, Szávay, Eötvös si Bedekovics.

Presiedintele pune pre biurulu camerei petitiunile incurse de la juredictiuni si privati, sub decursulu ferieloru camerei. — Se transpu comisiunei petitiunarie. — Dupa acea aduce la cunoscinti'a camerei mortea deputatiloru Danila Boezkó si Emericu Kabos. Camera si-esprime protocolaru condolinti'a pentru aceste perdiri. — Si-au depusu mandatele urmatorii deputati: c. Gustavu Degenfeld, Ladislau Huszá, Nicolau Szabó, Ladislau Csörghe, Lazaru Ugron, c. Ios. Zichy jun. si Sigismundu Szuppán. — Se ordoneza alegeri noue in cercurile respective. — Sub decursulu ferieloru s'au alesu deputati: Ignatiu Helfy, in cerculu St. Lórintz, cottulu Bárány; c. Adamu Vay, in cerculu Nyir-Bogdán, cottulu Saboleiu. — Si au presintatu litorele credentiale deputatii: Antoniu Lászlófy, alesu in Gherl'a (Transilvani'a); Aloisiu Degré, alesu in Vatiu, cottulu Pest'a; Tom'a Vécsey, alesu in cerculu Kásmark, cottulu Szepusi. — Se transpu comisiunei verificatorie. — In fine, comunica, ca camera magnatiloru i-a transpu registrulu membriloru, pre cari i-a alesu in delegatiune. — Se ie spre sciinta.

Ministru presiedinte, c. Iuliu Andrássy, impartesice presiedintelu camerei in modu oficialu, ca Majestatea Sa a conchiamatu delegatiunile in Pest'a, pre 21. novembre. — Deputatulu Vilhelmu Tóth-Pauliny pune pre biurulu camerei unele documente, relative la procesulu de pressa, intentatu contr'a lui de prentulu Stánszel. — Se tramitu comisiunei de imunitate.

Presiedintele tribunalului de pressa d'in Pest'a, Iosifu Szárkány, presinta camerei procesulu verbalu despre portatarea procesulu de pressa intentatu contr'a deputatulu dr. Svetozaru Miletics, condamnatu la inchisore de unu anu, pre cum si procesulu verbalu alu curtoi de cassatiune, dupa care s'a respinsu cererea de nulitate a

deputatului Miletics, facuta contra sentintei tribunaliului de presa si, in fine, comunica ca pedepsa decretata contra numitului deputat sa executata degiã.

Presedintele intrebã, daca camera voiesce sã jõe spre sciintia aceste acte.

Danilu Irányi doresce, ca sã ce cetesca actele de mai sus, pentru ca estu modu se-si pota face observatiunile sale.

Dupa cetire, iã de nou cuventulu D. Irányi si, esprimendu-si parerea de reu, cã nu pote vorbi in meritulu sentintei, declara cã se va ocupã numai cu cestiunea, dacã camera, dupã condamnarea unui deputat, pre care l'a fostu estradatu justitiei, are sã conceda de nou, prin unu concludu, executarea sentintei, sã dacã sentintia se pote executã si fãra unu ascmene concludu nou. Oratorele spune, cã deputatoru nu li se pote dã destula garantia contra guvernulu si a judecatorilor, cari nu sunt alesii de natiune ci de guvern. (Strigãri d'in dreptã: oho!) La casu candu se intentiuneaza vre-unu procesu de presa contra unui deputat, continua oratorele, camera are sã scruteze, cã ore nu s'au intentiunatu ore-si cari mesurẽ d'in partea guvernulu, ore trasu e respectivulu innaintea judelului sãu competentu, si ore facutu i-sa procesulu conformu procedurii legale. — Camera numai atunci pote judecã totu aceste puncte, dupã ce s'a terminatu procesulu, prin rmare candu, dupã aducerea sentintei, trebue sã decida de nou a suprã executãrii acelei-a. — In Ungaria nu existe lege de immunitate, dreptu-ce camera trebue sã creeze unu usu legale, observandu esemplulu statoloru constitutiunale, cari trecu do modelu. Dupa ace'a, oratorele se provoca la doue precedentie, si a numitu la casurile deputatoru Alesandru Romãnu si Bõszõrményi, in cari, dupã aducerea sentintei, camera a concessu in deosebã executarea acelei-a. — Miletics, contiuna oratorele, s'a inchisu fãra concessiunea camerei, prin ce s'a vatematu immunitatea deputatoru. In fine, face urmatoã propunere: „Camera invita pre presedinte ca — si pãna candu comisiunea de immunitate, care-i este incredintiata afacerea d'in cestiune, va raportã in acãsta privintã, — sã ordinez numai ecãtu eliberarea deputatului Miletics.“ (Aprobare in stangã.)

Ministrulu justitiei, Balt. Horváth, sustiene, cã nu se mai recore nici unu concludu nou alu camerei pentru executarea sentintei, declarandu totu odata, cã in momentul, in care unu deputat este estradatu justitiei, camera nu mai are dreptulu de a dispune despre elu. — Relativu la casurile deputatoru Bõszõrményi si Ales. Romãnu, oratorele sustiene, cã aceste nu sunt nici de cãtu precedentie; cã-ci in afacerea lui Bõszõrményi erã bolnavu, si estu-modu s'a crutiãtu d'in respectu umanitariu; prin urmare, executarea sentintei nu s'a amãnãtu dora, pentru ca mai antãu sã se cera concessiunea camerei. Cãtu despre casulu deputatului Ales. Romãnu, vorbitorulu declara, cã Ales. Romãnu inca n'a fostu deputat pre tempulu condamnãrii sale, inse, candu erã sã se executeze sentintã, adusa contra lui, erã degiã deputat, prin urmare, devenindu immunu, trebuiã sã se cera concessiunea camerei. — D'in ambe aceste casuri nu se pote face nici una deducere la casulu presinte; dreptu-ce invita camera in interesulu nedependintiei judecatorilor, d'a nu discute in detaiu obiectulu d'in cestiune, ci actele sã le iõe simplu spre sciintia. (Aprobare in dreptã.)

Stef. Pavlovits plõeza in favorulu propunerii lui Irányi — Franciscu Deák cere, ca deputatulu Irányi sã-si presinte amendamentul u scriu. P. Szontãgh doresce a se defige diu'a, candu sã se discutã amendamentul. Ernestu Simonyi cere ca, si pãna candu se va deliberã amendamentul d'in cestiune, depu-

tatulu Miletics sã se elibereze d'in inchisore. Lud. Cserynãtonyi, los. Madarász si Stef. Patay spriginescu propunerea lui Simonyi, era Em. Hodossy se declara contra ei.

Danilu Irányi si-presinta amendamentul sãu in scriu, care contine: „Dupa ce deputatulu Miletics fãu inchisu cu vatemarea immunitãtii deputatoru, camera si-esprime displacerea in acesta privintã. Inse, pãna candu camera va decide in afacerea acãstã, deputatulu Miletics sã fia numai decãtu eliberatu d'in inchisorea sa.“ Se decide a se pertratã in sedintã de luni. (24. oct.)

Ern. Simonyi cere ca, abstragendu de la acestu concludu, lui Miletics sã se redõe numai decãtu libertatea. Dupa una dezbateru scurta, majoritatea respinge propunerea deputatului Simonyi.

Ministrulu comunicatiunii presinta camerei legile sanctionate de Majest. Sa despre modificarea art. 4 d'in 1868. Dupa publicare, se tramitu camerei magnatoru.

Eduardu Zsedényi interpeleza pre ministrulu financioloru in privintã intrebuintãrii creditulu comunu de stat.

Ernestu Simonyi presinta, in numele sãu si in alu mai multoru amici ai sãi de principiu urmatoãriul proiectu de concludu: „Considerandu, cã rebelulu presinte d'entre Franciã si Germaniã pote aruncã Europã in confusiuni mari si nepevãditu, incurcandu prin rezultatele sale fivãli raportele de statu sustatorie; considerandu, cã armatele nemtiesci unite au asiguratu, la Sãdan, tote pretensiunile legali ale natiunei nemtiesci; considerandu, cã natiunea franceza respinge in modu solemn u veri-ce intentiune de ingerintã in afacerile nemtiesci, si estu-modu, infricosiatulu rebelu, ce se continua de regele prusescu, s'a straformatu in unu adeveratu rebelu de invasiune, cu intentiunea de a devastã; considerandu cã, dacã prusii voiescu a face cuceriri pre contã altoru natiuni, siguriãtea fiasce-carei natiuni va deveni amenintiã; considerandu, cã asediãrea intentiunata si bombardarea Parisulu tãtescu, spre daunã irreparãbãla progresulu omenescu si a civilizatiunii generale, singuru numai la umilirea natiunei franceze pre cum si la constringerea ei la conditiuni de pace, cari sunt incompatibili cu interesele generali ale Europei; si, in fine, considerandu, cã numai atunci se pote sperã una pace durabilã, candu atãtu natiunea franceza cãtu si cea nemtiesca nu voru fi impedeate prin neci unã influintã esterna in organizãrea afacerilor loru interne, si anumitu acãsta d'in urma in realizãrea unitãtii sale, si dacã Franciã nu va suferi neci unã scribire in pusatiunea sa, carea i compete in familiã poporeloru europene atãtu in urmã estinderii sale, cãtu si in urmã poporatiunii si a trecutulu sãu istoricu, camera sã enuncie concludulu cã:

Precum natiunea unguresca privece cu simpatia la energiã, cu care natiunea nemtiesca apera gloriosu dreptulu liberei dispunerii despre propriele destine, — totu asiã, dupã ce scopulu acestu-a e ajuns si asigurat, ea urmãresce cu cea mai calduosa simpatia luptã defensivã a natiunei franceze, marginitã la asigurãrea propriei sale libertãtii si a integritãtii teritoriale, si invita guvernulu ca, in contiegere cu celelalte poteri neutrale, sã conluere in totu modulu posibilu pentru terminarea acestui rebelu, condamnãtu de umanitate, de libertatea poporeloru, civilizatiunii si de interesele generali europene.“ — Stangã estrema respunde cu aplause viue la acestu proiectu de concludu.

Sedintã se inchiaia la 12³⁰ ore meridiane.

Congresulu natiunãlu besericescu d'in Sabiu.

Sedintã prima, tienuta in 1/13 oct. a. c.

Inca in diu'a precedentã se severã chiamãrea San-

Putienu inse dupã ace'a, veni in Bucuresci unu intreprindietoriu de teatru melo-dramaticu, cu o trupa formata astfelu in cãtu sã pota represintã: tragedie, drama, comedie si chiaru opere.

In timpululu acestu-a, natiunea elena se pregateã sã rumpa lanturile ce de patru secolu o tieneã in sclavia. Barbãtii cei mai luminati si mai patrioti ai aceste natiuni se adunãserã d'in tote pãrtile in Romaniã si in tierele vecine cu d'ns'a, si formãserã in Bucuresci unu centru de operatiune alu mai multoru comitate, ce lucrau in unire, pentru binele patriei lor.

Acesti omeni, cunoscundu cãtu de multu contribuesce teatru la formãrea animei unu poporu, si la pregãtirea lui pentru fapte eroice, se ghãndira a infintiã unu teatru in limbã elinã. Ei au formatu repertoriulu lor totu d'in piese pline de patriotismu, virtute, abnegatiune si urã in contra tirãniei.

Primã productiune, ce se represintã pre scenã acestu teatru, fãu „Mortea lui Juliu Cesare“ de Voltaire, tradusa in elinescu de logofetulu G. Serurie. Succesulu ei fãu splendidu; intimpinãrea fã atãtu de mare in cãtu, dupã esirea d'in teatru, multi d'entre elini intonãu pre strade peanulu resbunãrii si alu mortii.

Actorii au fostu mai toti studenti d'in scolã elinã.

La inceputu, rolele femeesci se jocãu de barbãtii; in urma s'a gasitu o femea, a nume Marghiola (romãna), care a primitu cu mare placere sã joce rolele femeesci in tote piesele repertoriului.

Junii romani ce-si faceãu studiele in scolã elinã, vedindu pre strãini realizãndu, intr'unu timpu atãtu de scurtu, o institutiune de cea mai mare necesitate pentru o natiune, luãra hotãrãrea de a-i imitã.

Spre acestu scopu se alesãrã cãtu-va d'in cei mai cu talentu si, in putienu timpu, radicãrã pre scena faimosã

tlui Duchu. A douã di, in 1. octobre, se adunãrã membrii presinti in besericã d'in cetate, si alesãrã o deputatiune, in fruntea carei-a se aflã Prea Santã Sa. P. Procopiu Ivacicovici, Episcopulu Aradului, careã invitã pre Escolentiã Sa. P. Archiepiscopulu si Metropolitulu Andreiu Bar. de Siagun'a, ca presedintele congresulu, la sedintã. Intrãndu acestu a in besericã, fãu intempinatu cu aclãmãtiuni de „sã trãiesca.“ Dupa acãstã, se constitui biroulu provisoriu in persoanele pp. Andreeviciu, Popescu si Suciu d'in partea clerulu, si Dr. Atanasiu Marienescu, P. Nomesiã, M. Branisce, Lengeru si G. Popã d'in partea mirenescu.

Presedintele se adresã apoi cãtra congresu cu unã cuventare bine rostita, la careã congresulu respunde cu aplause viue.

Dupa acesteã urmẽza predãrea credentiunãloru si strapunerea acestora spre verificãre si adeca, la propunerea dep. Besanu, asiã ca deputãtii d'in archidieceã sã verifice pre cei d'in diecesã aradãna, cei d'in diecesã aradãna pre cei d'in diecesã Caransebesulu, si cei d'in diecesã acãstã pre cei d'in archidieceã. Sedintã se suspinde, si comisiunile sãu sectiunile insarcinate cu verificãrea se separeã, ca sã cerceteze credentiunãle. Dupa unu restempu de doue ore, sedintã se contiuna si se verifica deputãtii presinti cu putiune esceptiuni. Se constatãza presintã a 51 deputati. Presidiulu propune alegerea biroulu definitivu, si congresulu alege pre cei alesii provisoriu.

Se alege apoi o comisiune verificãtoã de noue membrii in persoanele dloru: I. Petricu, Tieranu, Pesteanu, Orbonasiu, Buzdugu, Serbu, Fasã, Cermena si Rusu.

Besanu propune trei adãuse la regulamentu; Lengeru se declara pentru revisiunea regulamentulu si a statutulu. Discussiunea merge intr'acolu, ca sã se alege o comisiune in privintã a acestoru revisiuni; presedintele inse dã desluçiri, cari areta cã unii d'in propunetori mergu pre departe si cã conclusele aduse nu se potu discute; Babesiã crede cã e de lipsã. Hanã pune intrebãrea dacã are sã se facã revisiune.

Presedintele informãza pre congresu, cã are sã dõe raporturi a suprã mai multoru puncte, a suprã caroru a e insarcinatu de congresulu trecut u raportã. Dupa ce se va face acãstã, se va sci dacã e de lipsã sã se alege comisiuni si ce felu de comisiuni.

Macelariu inca e pentru alegerea unei comisiuni, dacã, dupã ce aude informatiunea ata de presidiu, si-revoca propunerea.

Popeã aflã de prisosu alegerea unei comisiuni pãna se voru cetã raportele anuciãte de presidiu.

Marienescu cere unu conspectu despre lucrãrile congresulu, ceã ce presidiulu o areta de cu nepotintã, pentru cã nu pote sci inaintu ce ce propuneri se voru infãtisiã deputãtii in decursulu sedintiiloru. Babesiã stãruiesce pre langã alegerea unei comisiuni. Popeã mai areta odatã, cã acesteã sunt de prisosu. G. Ioanoviciu inca e pentru o comisiune. Borlea e in contra propunerii lui si ceã ce dicese Popeã o formulãza in propunere, ce se si primesce.

Presidiulu raportãza mai antãu despre sanctionarea statutulu si despre alte d'in congresulu d'in 1868, si congresulu stãtoresce pre diu'a urmatoãria cetirea statutulu sanctionatu.

Sedintã a II-a, tienuta in 2 Octombre, s'a deschisu

tragedia a lui Euripede, numitã „Ecuba“, tradusa d'in elinescu de A. Nanescu, unulu d'entre junii actori romani. Rolulu Evãvei d'in acãsta opera s'a jocat u — asiã spunu contimpurãtii — de dlu I. E. Radulescu carele, dorindu ca representãtiunea sã esã intru tote bine, impliniã si rolulu de suferu.)

Acãsta piesã, pãntu primã ora, dede ocasiune limbii romãne a intrã in templulu museloru. Se mai representãrã si alte productiuni, tote cu celu mai bunu succesu.

Revolutiunea lui Tudoru Vladimirescu, care dede nãtãnii romãne drepturile ei cele stramosiesci, o detorãnu in mare parte ideoloru de libertate si eroismu, culesu de junii romani d'in piesele: „Mortea lui Cesare“, „Achilu“, „Timoleon“ si „Ecuba.“

Cãtu durãra aceste turburãri politice, in cari romãni cu armele in mãna smulserã de la tirãnii lor u dreptulu de a fi guvernãti de principioru nãni, teatruulu stat u inchisu.

Dupa revolutiune veni la domnia principele Grigoriu D. Ghicã.

In acestu timpu se formã o societate secreta, si carei-a capi si zelosi spriginitori erau Constantinu Golescu si I. Eliãde. In programã acestei societãti, la puntu VII. erã „Formãrea unu teatru natiunãlu,“ despre care vorbi si dlu Vulcanu.

Dupa caderea lui Grigoriu D. Ghicã, sub guvernulu provisoriu, s'a facutu o mica incercãre d'in partea lui Aristia pentru desceptãrea gustulu de teatru. Elu a represintatu cu scolãrii sãi pre „Junius Brutus“ si „Oreste“ de Alfieri, er' mai in urma pre „Zaira“ de Voltaire. Pre cele doue d'antãu in limbã elina, er' pre acãsta d'in urma in limbã franceza. D'entre junii scolari s'a distinsu mai multu — asiã se dice — C. A. Rosetti, carele a represintatu pre Egistu tirãnulu in tragedia „Oreste“ cu o

FOISIORIA

Relatiunea dlui Dr. Iosifu Hodosiu

despre teatru in tierele romãne.

(Cetita la inaugurãrea Societãtii pentru fondu de teatru natiunãlu, la 4 oct. in Devã.)

Domniloru!

Dãtu-mi voiã sã ve impartesiescu unele notitii, ce mi-am facutu in Bucuresci, de unde me intorca chiaru acum, despre inceputulu si progressulu teatruului natiunãlu romãnu in tierele nostre de d'incolo de Carpati. Vetã avã adã in scurtu datele istorice cele mai succinte despre unu institutu care, in chiamãrea sa de a educã si instrui poporulu, nu este si nu pote fi alta-ce decãtu cea mai viua si cea mai fidelã espressionu a cugetãrilor morale ale societãtii.

I.

Voiu incepe cu Romaniã proprieã, si voiu dõe cu dlu Nicolãe M. Philimon, cã: nu scim u dacã inaintu de Carãgeã (1812) va fi esistatu teatru in tierã romanescã. Istoriã nu ni spune nimic. Chiaru traditiunile poporale nu ni arãta decãtu venirea unor escãmatori Arabi si Tarci, cari scoteau panglice d'in gurã, infigeau ace prin muschii maneloru, versãu meu pre nasu, si scoteau d'in capu o multime de caciule.

In timpululu lui Carãgeã veni pentru primã ora unu intreprindietoriu de diorama, si clãdi unu teatru de scandure in curtea banului Mãnolache Brãncovãnu (unu d'fãu cã pre locululu lui Slatineu). Acestu teatru opticu, tienu cãtu-va timpu, er' mai in urma, domnitã Rãlu clãdi la cismãuã rosã o sala de balu, in care se adunãu boierii si coconele de petreceanu noptile cele lungu ale iernei.

la 10^h, ore înainte de media-dii. După cetirea și autenticarea protocolului, președintele prezintă credențiunile deputaților Ioanu Branu de Lemeny, maioru Ioanu Noacu de Huniadu, Ioanu Papiu, Ioanu Tipeiu, Iosifu Popoviciu, Dimitriu Iacobescu, Vasiliu Popoviciu și Stefanu Antonescu. Tote acestea se transpun comisiunii verificatorice.

Dupa acea, presiuliu prezintă actele și corespundintele referitorie la fundatiunea Gozdsu-iana. Congresulu, luându la cunoscința aceste acte și corespundintie, decide a se esmire o comisiune în privință a loru carea, după ce le a esaminatu, la tempulu său să faca raportu asupra loru.

Dupa verificarea alegerii deputatului clericalu Ioanu Gallu și a deputaților mireni: Gerasimu Candrea și Nicolau Branzeiu, la ordinea dilei aveă să urmeze cetirea statutului organicu, precum s'a sanționatu de Maj. Sa. — La propunerea deputatului Macelariu, de a se privi statutu ca cetitu, și la propunerea deputatului Nemesiu, carele cere cetirea introducerii și a clausulei sancționării d'impreună cu emisulu ministeriale, statutu, ca atare, se decide a nu se mai ceti și asié congresulu alege o comisiune de noue membri, cu insarcinarea de a asterne unu raportu asupra statutului, a sancționării și a modificărilor, ce s'au facutu în statutu cu ocaziunea sancționării.

Membrii acestei comisiuni sunt: Nicolau Pope'a, Mironu Romanu, Vasiliu Popoviciu, Dimitriu Iacobescu, Georgiu Ioanovicu, Iacobu Bolog'a, Demetriu Moldovanu, Vincentiu Babesiu și Sigismundu Borlea.

Acēta comisiune se mai insarcineza a raportă asupra efectului, ce l'a avutu remonstratiunea congresulu trecut, facuta prin intrevinerea presiului în contra proiectului de lege alu dietei d'in Pest'a, privitoriu la instruciunea publica.

Dupa acea se alege o comisiune pentru facerea unui proiectu, cu privire la raportulu presiului despre înfiintarea Episcopiei de la Oradea-Mare. Comisiunea acēst'a constă d'in urmatorii membri: Nicolae Pope'a, Atanasiu Ioanovicu, Georgiu Vasileviciu, I. Balnosianu, Petru Nemesiu, N. Zsig'a, Ioanu Fasiu, V. Babesiu și I. Ardelenu.

Apoi se alege o comisiune pentru elaborarea unei procedure disciplinare și matrimoniale d'in urmatorii dni: I. Hann'a, M. Romanu, N. Pope'a, I. Aldelenu, I. Macelariu, V. Babesiu, Dr. A. Marienescu, Dr. Al. Mocioni și Stefanu Antonescu.

Se alege una comisiune pentru regularea parochieloru, constatatoria d'in urmatorii membri: Al. Ioanovicu, I. Metianu, I. Popoviciu, I. Tieranu, I. Branu de Lemeny, Ant. Mocioni, M. Besanu, M. Missiciu, Florianu Varg'a.

Pentru organizarea scoleloru se alege o comisiune în persoanele dloru deputati: I. Popescu, N. Gaetanu, P. Nemesiu, G. Vasileviciu, Dr. Vasiciu, G. Pop'a, I. Popoviciu, I. Lengeru, St. Antonescu.

Pentru facerea bugetului se alege o comisiune d'in membri: I. T. Popoviciu, Al. Ioanovicu, P. Fasiu, I. Filipescu, Fl. Varg'a, I. Pinci.

În fine, se alege o comisiune pentru modificările în regulamentulu afacerilor interne ale congresului d'in urmatorii membri: M. Besanu, I. Aldelenu, Sig. Borlea, I. Groz'a, I. Petricu, maiorulu Noacu de Huniadu.

Siedinti'a III, ținuta în 30. oct. sub presiulu Prē Santiei Sale P. episcopu Procopiu Ivacovicu. Se autentica protocolulu siedintiēi premergatorice; apoi se pre-

sintă unele proteste contra alegerilor unoru deputati. Se predău comisiunii verificatorice. Presentandu-se d'in mai multe părți petitiuni, unele invetiatoresci, era altele de despartire a unoru comune besericesci romane, d'in confiniile militare, de către ierarhia serbesca, se alege una comisiune petitiunarie în persoanele dd. deputati: Ioane Papiu, Branisce, Ioane Pinci, Georgiu Petroviciu, I. Deseanu, I. Popoviciu, Ioane Fauru, Lazaru Ionescu și Tim. Miclea.

Orbonasin, raportorulu comisiunii verificatorice, recomanda a se verifică deputatii: I. Tipeiu, I. Papiu, Dimitriu Iacobescu și Ios. Popoviciu, cari se si verificara.

Dr. Marienescu propune alegerea unei comisiuni pentru regularea sidocstei episcopesci și protopresviterali, precum și edarea unui schematismu pentru tustrele diecesele, ce'a ce se și primesc.

Siedinti'a IV, în 5. oct., s'a ocupatu cu modificarea unoru §§. d'in regulamentulu internu alu congresului.

În siedinti'a V, 6. oct., după autenticarea protocolului și anunierea d'in partea presiului a mai multor incurse, precum și după verificarea dep. Paraschivu, Popa și Gaetanu, se pune la ordinea dilei raportulu comisiunii pentru regularea parochieloru. Macelariu propune, cu privire la importantia cestiunii, amânarea dezbaterii în siedinti'a publica. Raportulu se cetesc.

Siedinti'a devine interesanta prin deslucirile ce le dă presiulu asupra punctului, ce privește introducerea de capelani în beseric'a noastră, după cum sunt sistemisasi în proiectulu comisiunii.

Beseric'a, prin introducerea unui parochu în orice comuna, fia acea câtu de mare, și a mai multor capelani subordinați, s'ar' abate de la practica ei cea vechea usuată până acum. Raportorulu (Metianu) și alții au avutu în vedere portarea agendelor parochiali și responsabilitatea pentru d'insele. Dezbateria generale se amâna pre diu'a urmatoria.

În siedinti'a VI, 7. oct., după autenticarea protocolului și așternerea credențiunelor dep. Bartolomeiu, Dringău, Ioanovicu și Ionescu, P. vicariu episcopescu M. Romanu asterne unu proiectu de resoluțiune, prin care se esplica mai multi §§. d'in statutu. Braniace propune să se predde votulu separat a 6 membri d'in sinodulu archidieceșanu contra unoru alegeri în consistoriulu archidieceșanu. Inse, fiindu că președintele areta, că sinodulu archidieceșanu nu a adusu unu astfelu de concludu, propunitoriulu și-retrage propunerea.

Dupa unele afaceri mai merunte, venindu regularea parochieloru la ordinea dilei, Hann'a asterne unu proiectu nou pentru regularea parochieloru. Borlea cere amânarea dezbaterii acestei cestiuni. În fine, în dezbateria generale se primesc proiectulu comisiunii de baza pentru dezbateri speciale. La punctele ce privescu introducerea capelanilor, s'a incinsu o dezbateri lungă carea, în fine, se intrerupse și se amână pre diu'a urmatoria.

Estr. d'in „Tel. Rom.”

Sabiu, 17. oct. 1870.

„Ajutate, că și Ddieu te va ajută.”

De candu romanii s'au convinsu deplinu despre adeverulu acestei massime, vedemu cu una bucuria nemarginita progresese, ce le facu în tote părțile și directiunile. Diferitele fonduri, prin ajutorulu caroru-a în fia-care

anue se unu numeru considerabilu de teneri de pro la facultăți, spre a milită pentru patria și natiune; Asociațiunea transilviana, întemeierea fondului pentru academi'a romana de drepturi, înfiintarea fondului teatrale, sunt totu atâte documente eclatante, cari atesta, că romanulu și-cunosce misiunea, și-radica capulu d'in somnulu letargicu la care a fostu condamnatu dieci și sute de ani de către inimiciu umanității, cari cu sabi'a și foculu barbarismulu loru lasau numai ruinele fumegande, pre unde penetrau... da, tote aceste sunt augurii, că romanii, deceptati una data, voru merge înainte în butulu totoruru obstaculeloru, totoruru pedecelor.

Înainte numai, poporu romanu!
„Iam solvitur acris hiems...”

Tempulu nu e de perdutu. „Uniti-ve în cugetu, uniti-ve în sentiri...” Totu-de-un'a să aveti înaintea ochiloru trecutul gloriosu alu strabaniloru vostri, precum și trist'a sorte, și suferințele amare, ce au înduratu, mai ieri-alalta, parentii vostri; aceste să vi fia ca una oglinda pentru venitoriu... Aretati, că

„Romanasiulu e intocma, ca-si stancela maretie,
Cari în valurile mării furtunate și sumetie
Neclintite în veci re-manu.”

(Bolinteanu.)

Încă unu omeniu bun de progresu și înaintare este „Reuniunea socialiloru Romani”, unic'a în feliulu său pentru romanii de d'incoace de Carpati, înfiintata de câtu-va ani aici în Sabiu și carea, asemenea d'in tote poterile, nesuesce a-si luă unu aventu, câtu numai și va fi cu potintia.

Cu anima plină de bucuria asistai la concertulu împreunatu cu declamări, datu de Reuniune în folosulu său, în 3/15 octobru a. c.

La 8½ ore, sal'a „Imperatulu Romanu” eră plină de unu publicu aleșu d'in Transilvania și Ungaria; preuti, laici, domni, domne, d'in locu și giuru, ocupau scaunele salei.

Concertulu l'a deschisu chorulu vocale, intonandu „Nu te teme, turma mica”, după care, între viue aplause, pasfra pre scena dsiorele Anna Bologa și Maria Nedelcoviciu, și esecutara cu multa desteritate pre forte-piano: „Fantasie elegante”; „La Mélanchole” de Hellmesberger, esecutata pre violina de Traianu Costandea, a delectatu multu pre auditori; „Glasulu victoriului” de Favianu, declamatu de I. Necsia Pop'a, a fostu produsu bisioru; chorulu esecută după acea „Frumosul e omulu Domnel” de Andreiu Muresianu; er' d. C. Nedelcoviciu, pre forte-piano, una „Cantare de siedietoria” (Spinnlied), după carea amabil'a dsiora Anna Bologa, între aplausele cele mai fragurose, se puse la piano, și esecută cu una rara arte și gratiositate „Carnevalulu de București.” Chiamarea întreita pre scena și aplausele neinterupte sunt cea mai buna garantia despre farmeculu, cu care jun'a debutanta sciș se încante animele și se-cascige simpatiele totoruru ascultatoriloru. Dlu Is. Blaga prin „Fantasie brillante”, esecutata pre flautu, acomp. de C. Nedelcoviciu, a aretat, că elu, e forte bine înfiat în artele musicale.

Dupa aceste, ne-a farmecatu și totu odata surprinsu, — că-ci nu eră prevediutu în programu, — prin vocea

ferocia atātu de naturala, în câtu a spaimentatu pre publicu și chiaru pre Aristia profesorulu său.

La an. 1834, fu numitu domnu Alesandru Dimitrie Ghica.

Pre acesti timpși se înfiintă o societate filarmonica. Fundatori ei au fostu: I. E. Radulescu, I. Campineanu și C. Aristia. Celu d'antăiu contribuă cu doi galbeni pre luna, lucrări literare și sacrificii tipografice pentru imprimerea de piese teatrale, programe, înscințiari, etc.; celu de alu doile cu patru galbeni pre luna; er' Aristia cu unu galbenu pre luna și îndetoria de a dá lectiuni dramatice câte siese ore pre fia-care d'i.

Dupa siese lune de lupte gigantice în contra dificultăților de totu feliulu, societatea isbuti a pune în scena pre „Mahomet” de Voltaire, cu luosulu și ingrigirea potintiosa în acei timpși.

Fies'a, în fine, reusi de minune. Publiculu, acusat astadi că nu este în stare să întielega productiunile clasice, se entusiasmase atātu de multu, în câtu cereă prin manifestări șgomotose reproducerea piesei.

Junii elevi ce se distinsera în acēta piesa au fostu: Nicu Andronescu, Ioanu Curie, Diamand Nicolae și Ralitia Michailleanu.

Dar' inimiciu romaniloru, prevediendu moralitatea și patriotismulu, ce poteă să inspire asemenea piese în anim'a popululu, întrebuintiara tote mediu-locele, și suira pre scena comedie și farse immorale, cari corumpu spiritulu și anim'a.

Êta ce diceă în ecēta materia repausatulu B. Cartargiu într'unu articulu, facutu în urm'a represințării dramei: „Misantropi'a și Pocainti'a” de Cotzebuc: „Lasati dar', voi fi ai acelor mari domnitori ai lumei, lasati bufonari și satir'a pre sēm'a acelor suflete inghiesuite, pre sēm'a acelor duchuri serace. Parintii vostri au fostu mari, și voi nu poteti fi mici. — Vrei ca actorulu roman

să arete ce'a ce este? Fă lu să trăiesca în elementele stramosiloru săi. Gloria, amorulu, generositatea, patriotismulu, resbunarea, dreptatea — éta ce-i trebuie lui ca să fia mare. Dă-i tragedie sangerose și drame scrise cu lacrimi, și le va jocă bine. Nu-i dá farsa, că elu nu școe să fia buffon; elu n'a sciutu a se slugari și a se maimutiă; nu-lu vei vedē neci una-data să-si scia rolulu, pentru că nu-i place neci în gluma a fi mascariciu. — Priviti teatrulu ca o scola de moralu, și veti affa pre actori mandri de a fi professorii popululu, și veti vedē și actori buni. Faceti pre actorulu romanu să mērga, singuru imbulzitu de sine, inecatu în lacreme pre ambonulu său, să invetie, să înduplece, să misce animele, să se sentia fericitu și mandru de profesi'a sa. Nu-lu tērti în sila a-i pune peruc'a bufonulu în capu, a-lu face o caricatura și a-lu umili spre a se scalimbă înainte unui publicu, care și elu e totu romanu, și singuru nu școe pentru ce nu-i placu scalimbaturele. — Acestu-a este misterulu teatrului școticu în adeverat'a lui înseamnăre, și astfelu a fostu școticu și între cei vechi.”

Dar' efectulu moralu ce produseșe represințarea lui „Mahomet” fu necalculabilu: venitul societății filarmonice se îndieci; numerulu membriloru ei se radică până la șepte-dieci individi, între cari figurau cei mai nobili și mai inteligenti barbati ai societății romane. Entusiasmulu merse asié departe, încātu unii d'într'e asociati, și chiaru d'într'e particulari, în sac'a și patriotice'a loru esaltare, începura a dotă societatea cu donatiuni testamentarie. C. Manu dede primul șemnal, înzestrându societatea cu douē mli galbeni cari, înmultiendu-se prin dobânde, credemu că se voru fi întrebuintiatu la cladirea teatrului.

Dar' inimiciulu celu neimpatu alu fericirii romaniloru, vedendu tote aceste marimose aspiratiuni către șcivilisare, aciția mai antăiu gelosi'a între capii societății,

apoi între I. Campineanu și principele domnitoriu, er' după acea, prin coruptiune și intrigă reusi a se distrage acea societate, care de ar' fi esistatu până acum, negresitu că artele dramatice și literatur'a noastră ar' fi ajunsu la mare gradu de cultura.

Putienu ce-va mai în urma, se facura noue încercări pentru reînfiintarea societății filarmonice. C. Aristia fu insarcinatu cu acēta lucrare. Elu conduse lucrurile cu mare silintia și amoru propriu; vedendu inse, că teatrulu și literatur'a erau numai unu pretextu, er' adeveratul scopu eră intrig'a politica, se retrase.

Mai în urma, la staruinti'a domnitoriului, a primitu Aristia era-si directiunea teatrului, dar' după suirea pre scena a lui „Saul,” de Alfieri, cu unu succesu giganticu, în care se distinsse forte multu junele Curie, începura persecutiuni indirecte, cari adusera caderea definitivă a teatrului. — Cea mai mare lovire data teatrului, a fostu oprirea lui Momolo de a mai închiria sal'a pentru represințatiuni romane.

La anulu 1844--1845, Constantinu Carageali, elevu alu lui Aristia, pasesi capital'a Moldaviei, unde întreprindeă artele dramatice cu mare succesu și, insocindu-se cu C. Michailleanu, și prin concursulu dloru Anesti Cronibace, Lascareșcu, Ralitia Stoenescu și Calliope Carageali, deschisera era-si teatru.

Asta-di, teatrulu este în flore; elu este șubventiunatu de statu. Sunt societățile cele mai bune; artisti cu nume europēni; și unu grandiosu edificiu, care ștraluceșce între palatele de cultura și educatiune natiunala în Bucureșci.

(Finea va urm.)

sonora si gesticulatiunile naive, unu angerasiu de copilitia, dsior'a *Maritima Bologna*, carea storse cele mai viue aplause. Intradeveru, era unu ce placutu si totu-odata petrundietorii, a audt de pre buzele acestei copile inocente, de 7—8 ani: „Multu e dulce si frumosa limba ce vorbim“, si apoi, cu manele impreunate spre ceriu, dicunduni: „Olvorbiti, scrieti romanesce, pentru Ddieu!“

Mai urma: „Marche nationale Mexicaine“ pre piano pentru 4 mane, esecutata de dsior'a *Marta si dlu C Nedeleoviciu*, si, in fine, „Pre camp'ia Turdiei“ esecutata de chorulu vocalu cu care s'a si inchaiatu acesta serata neuitata.

Ofertele marinimose ale binevoitorilor contribuenti se urcara cam la 193 fl. A dou'a dt, dupa seversirea s. liturgie, se santi stegulu Reuninei in baseric'a d'in cetate, cu care ocazione se batu pre ruda d'in partea nasiului: parintele protosincelu *Nic. Pop'e'a*, primele cuie, dupa care urmara altii, cate cuie au fostu de batutu; la asta ocazione a fostu unu discu pentru oferte voluntarie, unde s'au adunatu preste 60 fl.

Dupa tote aceste-a, urma unu prandiu comunu in „gradin'a Gerlitiana“ (*Vladu*), la care au fostu mai multi participatori. Suvenirile acestei festivitati voru durá multu in anemele noastre. **Victoru.**

Zelahu, 10. oct. 1870.

Se scie, ca celu mai eficace mediu-locu pentru lumina-re si ajutorarea imprumutata sunt: Reuninile, in cari singuratecii si-comunica teoriile si esperintiele lor, validandu estu-modu productulu mintei si praesci loru in interesulu totului.

Condusi de aceste idee, Romanii d'in Selagiu, fiindu cu privire la neajunsele, innapoiarea in cultura si seraci'a de comunu cunoscuta a poporului si in deosebii a dascalilor lui, precum si la legea de instructiune, in cele mai multe privintie pentru noi fatale, si-au propusu firmu a formá in ambitulu Silvaniei unu „Reuniune a invetiatorilor romani d'in Selagiu.“ Nu se pote negá, ca la acestu lucru salutaru multu i-au indemnatu si reuninile romane invetiatoresci degiá infintiate in diferite locuri. Ide'a conceputa si respandita prin comitatu fu imbratsiata cu tota caldur'a de invetiatorii studinti in Zelahu in decursulu vacatiunei espirate in unire cu alti inteleginti aflatori pre aici, si constituindu-se numai decatu, facura unu proiectu, dupa care ar' fi se se infintieze acea reuniune invetiatoresca. — De presiedinte si notariu interimalu la acesta convenire fure alesi *Dr. Ioanu Nichita* advocatu in Zelahu si *Ioanu Iar'da* invetiatoriu in Agiresiu, fiindu totodata insarcinati ca, conchiamandu catu mai curundu una adunare generale a totoror invetiatorilor d'in Silvania in unu locu potrivitu, atatu scopulu maretiu spiritualu si materialu alu Reuninei catu si statulele proiectate se se ia la una dezbateri serioasa si, dupa potintia, se si capete vietia. — Presidiulu interimalu aflandu de acesta misiune provenitoria d'in anima adeveratu romana, si vedindu-o de forte salutaru in interesulu poporului si alu instructoriloru lui, s'a nesuitu numai decatu a satisfaca acestei incredintiari, altcum inca forte onorifice.

Deci, pentru ca unu lucru atatu de momentosu se nu fia pripitu ci cu atatu mai bine rumegatu, amu aflatu de lipsa a conchiamá doue adunari, un'a in Basesci, pre 9-a, alt'a in Símleulu-Selagiului, pre 16. lun. cur. Amu aflatu de lipsa acés'a si pentru ca mersulu Somesiului si tienutulu Subcodrului, fiindu mai indpartate de Símleu, se aiba ocazione a discute acestu lucru. Atunci inca nu amu cugetatu la urmările si indiferentismulu, cu care ide'a fu intimpinata spre rusinea starei docentale si a unor'a d'in cleru, cari aru trebui se fia respanditorii luminei. Noi nu ni poteam intipui atunci vre-unu romanu contrariu: cu atatu mai putinu, ca-ci noi nu voiamu a lucrá in interesulu nostru. — Dara speranti'a nostra, dorere! avú de ocamdata putina durata, ca-ci indiferentismulu prentiescu fatia cu scol'a si crecerea poporului nu se pote nece descrie.

Dora nu va fi de lipsa se spunemu, ca in fruntea acestui tienutu, mai mare parte romanu, si in tota privintia nefericitu si maltratu, stá basericcesc ca prepusu *D. Protopopu Grigoriu Popu* d'in Basesci, renumitu antiromanu inca d'in anii de trista suvenire 1865—7.

Dicemu dara, ca amu aflatu de lipsa a conchiamá una adunare pre 9 octobree, 9 ore demaneti'a, in Basesci. Nici nu amu intardiatu a face acést'a cunoscutu atatu protopopiloru concerninti, catu si in deosebii *Dlui* protopopu d'in Basesci, *Grigoriu Popu*, rogandu-i ca: in interesulu comunu se aiba bunetate a cerculá convocatoriulu, esitu si in stimabilulu diurnalu „*Federatiunea*“, Nr. 96, si a indemná, dupa potintia, inca si cu verb'a la participare pre respectivii docinti.

Sosi diu'a multu dorita de 9 octomvre si, de-si nu ni formámu ce-va illusiuni brilante despre acést'a adunare, dara totu-si cu voia deplina plecámu la loculu convenirei. Aici, asteptandu cam pana la 3 ore dupa media-di, se adunara cam la 20 de docinti, mai alesu d'in giurn.

Numerulu celu micu de docinti nu ne-a surprinsu de felu; la acést'a amu fostu preparati d'in capulu locului, cugetandu mai alesu, ca docintii conchiamati nici ca scin, ce feliu de Reuniune va se fia acé'a? ore bine ori reu potu se ascepte ei de acolo? ci ce'a ce ne-a frapatu e ca: si d'in cei putni de fatia, mai multu de diumetate, chiaru si dupa-ce li se spuse, ca infintia d'a reunine numai sinu mai pure bineleloru materialu si spiritualulu tiencesce principi insisi, dechiarara francu ca, dupa-ce ei acum au subscriu in Gherl'a a platí la anu 2 fl. v. a., atát'a li e destulu, alta reuniune nu li mai trebue, mai vertosu, ca nici *D. Protopopu Grigoriu Popu* nu vré a lua parte. — Capulu loru in asta privintia se pare a fi fostu *Dlu Grigoriu Popu* cu acestu nume protopopu in Basesci. Lucrul s'a intemplatu in urmatoriulu modu: Incependu-se conferinti'a cam la 3 ore d. m., presiedintele interimalu si notariulu si-dedera dimisiunea, rogandu pre domni de fatia, ca ei d'intre ei se se constituiu, alegundu-si presiedinte si notariu ad-hoc. Cei de fatia inse, cugetandu ca si acést'a adunare e numai organizatoria, cerura ca presidiulu interimalu se remana si pentru asta-data, ce'a ce se intempla, si presidiulu espuse scurtu scopulu reuniunei si folosele ce se potu sperá, avisandu adunarea la statule, cari voru fi de a se dezbate, si d'in cari voru pricepe totulu.

Inainte d'a se face vorba de aceste inse, adunarea aflandu de convenientu d'a invitá la adunare pre *D. Protopopu Grigoriu Popu*, esmise spre acestu scopu doi individi. — Dara Dnulu protopopu tramise respunsu francu conferinti'e, ca: „dupa-ce conferinti'a e ilegale, si elu nu o cunosce de legale, nu se pote infatásiá,“ dicundú, ca acum este una reuninea la Gherl'a. Uimirea nostra la audiulu acestor'a fu immensa. Dacia reuniunea nostra in adeveru aru fi ilegale; dacia acé'a ar' fi spre detrimentulu educatiunei si moralulu crestinescu; dacia nu ar' avé unu scopu atatu de santu si salutaru, si dacia noi amu voii a lucrá in interesulu nostru: nu ne cuprindeá mirarea!! *Domnulu* protopopu dara, care tiene ore care va pretensiune la cultura, inse nice unu bine nu a facutu natiunei sale; care exprofesso se pare a persecutá tota ide'a buna si salutaru, provenitoria de la altulu, fiindu elu necapace de a produce ce-va bunu, si a carui-a nepasare de scola si cultur'a mladitiei concedite si-e si e colosale, in ingamfarea se'u, cum amu dice, seraci'a sa spirituala, vine de a ni numi conferinti'a de ilegale, a carei scopu ca se-lu cunosca, nice ca si-a lnatu ostenele?! o tempora! o mores!! Dacia vorbece asié unu protopopu, care ar' fi se fia spiritulu luminei si adeverului, ce se asceptámu de la nisce subordinati de docinti?! si, in adeveru, audindu docintii dechiaratiunea protopopului loru, se si retrasera numai decatu, unii in drept'a, altii in stanga, dicundú ca: nu vré se auda de neci unu proiectu de statule si ca, fara protopopu, ei nu se potu consulta, s. a. verdi-uscate, dupa cum, pare-mi-se, fure instruiti a priori. Inzedaru ne amu nesuitu a espune ca, candu e verb'a de „seniajutámu materialmente si spiritualmente unulu pre altulu“, o potemu face si fara *D. Protopopu* si chiaru si fara ori-ce autoritate eclesiastica si civile, mai alesu atunci candu a face asié ce-va ni concede chiaru legea de instructiune; inzedaru li-amu espusu ca aci domni docinti nu au se tiena contu de nime, numai chiaru de voia loru propria, s. a., ca-ci tote aceste nu ajunsera nimicu. Conferinti'a abié inceputa, debuiramu a-o si inchide si disolvá. Si asié, re infecta, furemu siliti a ne intorce cátra casa, indrumandu pre vre-o cáti-va d'intre docintii zelosi, — ca-ci au fostu si de acesti-a, — spre a participa in conferinti'a conchiamata pre 16 l. c., in Símleulu-Selagiului.

Lasámu se dde contu inaintea lui *Domnedieu* si natiunei acés'a, cari fure caus'a ca acést'a reuniune, proiectata cu scopu curatu, nu si-aflá pamentulu fructiferu in Subcodrulu celu umbrosu. Spunemu inse francu, ca pre domni docinti d'in lips'a unei priceperi mai mature, nu-i tienemu atatu de vina!!

In fine, avemu se amintimu, ca cunoscundu noi pre domnulu protopopu *Grigoriu Popu* si nepasarea sa si a clerului, — esceptiune unoru putinaj, — acum de vre-o 3—4 ani, amu conchiamatu acea conferinti'a numai pentru ca se maitredimú si se dámu unu sboru mai independinte stării docentale, acestui factoru in adeveru de esistintia pentru natiunea nostra; se-i spunemu ca se nu ascepte ingrigirea nimenui, ci se purceda d'in principiulu „ajutate“, ca si *Ddieu* te va ajutá. Tota lumea pote se scia, ca Subcodrulu „non coronat.“

De asta data cu aceste amu fostu detoriu poporului romanu d'in Silvania, adeverului puru, de-si scimú ca: „*veritas odium parit*“, — si consciintiei nostre.

Presidiulu inter.

Consemnatiunea

ofertelor suscrise si solvite pentru institutulu de fete d'in Oradea-Mare.*)

Nr. curinte.	Numele daruitorului	Locuinti'a.	Sum'a oferita.		Sum'a solvita.		Observatiuni.
			fl.	cr.	fl.	cr.	
1	<i>Georgiu Drimbea</i> prototu	Sacalu			2		Observatiuni: Dlu <i>Georgiu Drimbea</i> preotu gr. or. in Sacalu.
2	<i>Raveica Drimbea</i> n. Porumb.				1		
3	<i>Georgiu Blagioviciu</i> invetiat.				1		
4	<i>Nicolau Osiorhann</i> economu				1		
5	<i>Georgiu Popu</i>	Nagy-Toti			2		
6	<i>Michaiu Szilágyi</i> esarendatoru				5		
7	<i>Géza Stacho</i>				1		
8	<i>Iuliu Osváth</i>				— 50		
9	<i>Nicolau Mártonfy</i>				1		
10	<i>Demetriu Drimbea</i>				2		
(Va urma.)			Sum'a			16	50

VARIETATI.

* (Consiliulu ministerialu) d'in Viena, a ficatu spesele pentru sugrumarea rescolei dalmatine la 3,974.000 fl.; 30 de percente d'in acést'a suma voru cadé a supr'a Transilvaniei, firesce, cu invoierea delegatiunei.

** (*Dlu G. Brateanu*), cantatorulu nostru, este ingagiatu pentru tom'a curente la teatrulu „*Victor Emanuelu*“ d'in Turinu. („Inf.“)

Sciri electrice.

Roma, 21. oct. Una breva papale numera lucrările conciliului, pre care apoi lu-suspinde pana la unu timpu mai favorabilu, de ora-ce invasiunea detrage papei si conciliului libertatea trebuintio-a.

Darmstadt, 21. oct. Se anuncia d'in Metz cu datulu 18 c., ca armata e gata de plecare, de ora-ce Bazaine ar' avé a face una erumpere desperata. Soldatii francesi, cari si-au depusu armele in man'a avangardelor, raporteza, ca atatu soldatii, catu si cetatiani insistu a supr'a lui Bazaine, ca se faga una erumpere decidiatoria. — Cortelulu principálu alu lui *Garibaldi* se afla in Dole, intre Dijon si Besançon. Voluntari indigeni si straini concurgu la elu d'in tote partile.

Praga, 22. oct. Contielegerea intre guvernul si comitetulu partitei lui *Auersperg* nu s'a efeituitu inca. *Potocki* ordoná retragerea candidatilor guvernali, cu tote aceste-a inse locutientoriulu aduna plenipotentie de pre la alegatori, cu scopu de a sustiené constitutiunea.

Berolinu, 22. oct. Bombardarea Parisului se va incepe in 26 l. c. „*Kreuztg*“ respunsiendu la nesuintiele manifestate de poterile neutrale in favorulu armistiului dice: Lucrulu nu stá astu-feliu, ca se ni se garanteze pacea, ci ca noi insi-ne se garantámu pacea Europei. — Principele *Fridericu Carolu* a respinsu negociatiunile a supr'a conditiunilor relative la capitularea Metzului, de ace'a Bazaine a tramisu unu negociante la Versailles. (!!)

Viena, 23. oct. Se constateza, ca guvernulu provisoriu francesu si va stramutá resiedinti'a d'in Tours la Clermont-Ferrand.

Constantinopolea, 23. oct. Port'a dede bulgariloru concesiunea de a conchiamá unu sinodu cu scopu de a alege unu esareu pentru beseric'a bulgara si de a se impacá cu patriarculu.

Tours, 23. oct. Se asigura, ca Angli'a a propusu aici si in Berolinu armistiuiu si preliminariu de negociatiuni.

Florentia, 24. oct. Una depesia d'in Constantinopolea anuncia, ca Greci'a si Turci'a au subscriu unu tractatu defensivu si ofensivu pentru una procedere comuna contr'a ori-carei poteri, carea ar' intrá in orientu cu scopu de cucerire.

Respunsuri *Dlui I. Bistr*... *Oraviti'a*. Cu pilegiulu mutatulu se va fi intemplatu de au remasu *Nri* la C... pentru ca de aici s'a speduitu regulatu, deci reclamati-i, era de s'ar' fi perditu, faceti-ne cunoscutu, cari *Nri* lipseacu, ca se vi-i potemu tramite.

Dlui G... B. in Salv'a. Ati potutu observá ca noi numai d'in candu in candu publicámu, si numai de cele ce corespondu totoror cerintiiloru artei p.

* Vede *Nri* 99, 100, 101, 102 si 103 ai „*Federat.*“

Proprietariu si editoriu **ALEXANDRU ROMANU**
Redactoru respund. interim. **IONU POPUTIU.**